

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har synat Boxholms bruksområde

Metaller och olja i mark och å

BOXHOLM
Mark och vatten på
Boxholms bruksområde
är förorenat med
metaller och olja. Det
visar en utredning.

Utredningen (kallad förstudie) är beställd av miljö- och hälsoskyddsnämnden och är gjord av Linköpingsföretaget Geo Inno-va AB.

Höga kopparhalter

Det har tagits flera prover i Svartån vars analyser visar att en betydande mängd av aluminium, zink och koppar från bruksområdet hamnat i ån.

Vid provpunkten nedströms

bruksområdet, strax före avloppsreningsverket, var kopparhalterna över riktvärden från Naturvårdsverket och hela 90 gånger högre än övriga analyserade kopparhalter.

Metallhalten var högre även i de kräftor som fångats i ån vid bruksområdet jämfört med de som fångats uppströms och nedströms området, men översteg inte högsta tillåtna värde.

I utredningen tas också upp att en oljehinna på Svartån har observerats vid flera tillfällen vid den gamla stenbron. Oljan frigörs under bron eller vid åkanten, men varifrån oljan kommer är oklart.

Även i sedimenten i Flem-

mingedammen har höga halter av PAH (aromatiska kolväten), PCB, hexaklorbensen och tyngre oljor uppmäts. Krom, nickel och tenn har också förekommit.

Arsenik och bly

I område 1, som omfattar den tidigare platsen för masugnen, dörrfabriken och Martinområdet med oljecisterner, har noterats höga halter av zink, koppar, arsenik och bly i jorden.

I område 2, som omfattar mekanisk verkstad, Accalons lagerlokal "Lången" och gasgenerator, har upptäckts förhöjda halter av arsenik, zink, koppar, bly, kadmium och krom. Vid en tidigare undersökning av mar-

ken vid den mekaniska verkstaden och gasgeneratoren har uppmäts halter över riktvärden för arsenik, koppar och nickel.

I område 3, som är benämning för Fundia, Boxholms stål, avloppsreningsverket och manufakturverket, har olja spårats både i grundvatten och i jord, men det har varit låga halter. Vid de platser där ny filterhall och cistern har byggts förekom förhöjda halter av zink, bly, krom, koppar och vanadin.

Obesvarade frågor

Enligt Jenny Asp-Andersson på miljökontoret i Mjölby kommun har den här utredningen inte haft som mål att kartlägga

föroreningarna på området. Undersökningen är mer ett underlag för framtida åtgärder och kompletterande undersökningar.

Utredningens resultat har väckt flera frågor hos de anställda på miljökontoret:

■ Var den höga kopparhalten vid avloppsreningsverket en tillfällighet?

■ Finns någon ledning som mynnar ut i ån vid provtagningspunkten?

■ Kan kopparhaltigt vatten tränga in i avloppsreningsverket och spåda på problemen med höga kopparhalter i slammet?

Miljökontoret har hos kommunledningen begärt en plan

för vidare utredningar. Miljökontoret har också påpekat att vissa åtgärder, som också föreslås i utredningen, bör göras så fort som möjligt. Dit hör till exempel att åtgärda läckage av olja till Svartån och att göra en djupare utredning av den höga kopparhalten.

Hur farliga är alla dessa förhöjda metallhalter för Boxholmsborna?

– Det är inget akut fara, men kommunen bör jobba långsiktigt för att åtgärda dessa föroreningar, svarar Jenny Asp-Andersson.

ZENAIDA HADZIMAHOVIC

0142-36 96 26

zenaida.hadzimahovic@corren.se

BOXHOLM

Vagn tillverkare årets företagare

BOXHOLM

Tord Karlsson, som äger och driver TK Trailer och svets AB, utses till Årets företagare 2003 i Boxholms kommun.

Den ursprungliga förslagsställaren är Torbjörn Olsson, Boxholmshus vd. Hans förslag har sedan först Boxholms företagsförening och därefter kommunstyrelsen ställt sig bakom.

Det slutliga beslutet tas av Företagarnas riksorganisation, men det är mest en formsak. Riksorganisationen har hitills alltid följt kommunens förslag.

– Det är roligt att de i kommunstyrelsen äntligen har upptäckt mig, kommenterar Tord Karlsson när Corren ringer för att gratulera.

Behövde vagn själv

Tord Karlssons företag, som framför allt tillverkar båtagnar, har funnits i 20 år i Boxholm.

Det hela började när Tord köpte en båt och behövde en enkel vagn till den. Han kunde inte hitta någon lämplig sådan, därför bestämde han sig för att tillverka en.

Sedan var det klippt. Allt fler vänner och andra bekanta bad honom att göra vagnar till deras båtar. Och beställningarna bara ökade med tiden.

– Det fanns helt enkelt ett oer-

Bild: KARL-JOHAN NORÉN

Tord Karlssons äger och driver TK trailer AB som har båtagnar som huvudprodukt. Han blir "Årets företagare i Boxholm 2003".

hört stort behov av denna vara, säger Tord Karlsson.

Hans företag har numera nio

anställda och omsätter 14 miljoner kronor om året.

– Vi tillverkar allt från jätte-

små vagnar till de riktigt stora, 10 meter långa och 6 ton tunga. Vi har många kunder, men kon-

kurrensen är också stenhård, säger Tord Karlsson.

Drygt 70 procent av produk-

terna säljs i Sverige, medan resten går till Norge, Danmark och Tyskland.

Men det är inte bara båtagnar som tillverkas. Senaste produkten är en liten trailer med tipp, som sedan i höstas tillverkats i 300 exemplar, och som GPP i Tranås (med varumärket Stiga) blivit storkund av. GPP köper den som transportvagn för gräsklippare.

Vagnen är också ämnad att transportera motorcykel, snöskoter, golfbil, med mera.

Utbyggnadsplaner

Enligt Tord Karlsson går affärerna bättre och bättre för varje år och han räknar med fortsatt expansion. Totalt gör företaget cirka 2 000 vagnar på ett år, även om det i år blir en högre siffra..

Det finns utbyggnadsplaner vid Tranåsvägen, där företaget har sin huvudsakliga verksamhet, och man kommer framöver också att satsa på den båtförsäljning (ej egen tillverkning) som tills nu bara drivits i minimal omfattning.

Förslagsställaren Torbjörn Olsson skrev i sin nominering bland annat detta: "Tord är en hårt arbetande person med en stor portion vilja. Han har många idéer och är en stor innovatör i sin bransch"

**ZENAIDA HADZIMAHOVIC
KARL-JOHAN NORÉN**

0142 36 96 26

zenaida.hadzimahovic@corren.se

BOXHOLM: Nya omsorgschefen vill införa stora förändringar

”Man ska lyssna på de äldre”

BOXHOLM

Man ska få leva så länge man lever. Det är Rozita Hedqvists, Boxholms nya omsorgschef, motto, både i privata livet och på jobbet. Och det ska också vara hennes ledstjärna i det kommande arbetet med omstrukturering av Boxholms äldre- och handikappomsorg.

Rozita Hedqvist har bara jobbat 13 dagar på sin nya post när Correns utsända möter henne på servicehuset Bjursdalen i Boxholm. Det pågår fortfarande ”smekmånad” under den första månad som hon bekantar sig med verksamheten. Den är dock snart över, säger hon med ett leende.

Boxholms äldre- och handikappomsorg står inför stora förändringar, men Rozita Hedqvist är inte rädd för det. Nästan 30 år har hon jobbat inom äldreomsorgen i Eksjö och under alla dessa år har hon varit chef inom olika områden. Som områdeschef för hemtjänsten drev hon flera stora förändringar i Eksjö: särskilt boende minskade och två servicehus förvandlades till seniorboende så att socialen slapp en del kostnader, även om

detta inte var skälen till omstruktureringen.

Samtidigt utvecklades hemtjänsten och omsorgen av de dementa. Och de äldre fick nog en omsorg de också var nöjda med.

”Lyssna på de äldre”

– Det var inte bara minskade kostnader som man var ute efter. Minst lika viktigt var att de äldre ska få den omsorg de vill ha. Man ska lyssna på de äldre och handikappade och inte ta över ansvaret och självbestämmande, säger Rozita Hedqvist.

När hon lyssnar på de äldre är det alltid samma sak som kommer fram. De vill bo hemma så länge det går. Och de vill själva bestämma över hur hemtjänstens timmar ska fördelas och vad de ska få hjälp med. Något som Rozita Hedqvist är med på, och som hon tänker handla efter även när Boxholms omsorg omstruktureras.

– De äldre ska få möjlighet att bo hemma, men för att kunna göra det måste hemtjänsten i Boxholm byggas ut och en nattpatrull starta. Det är viktigt att behålla handikappvänliga lägenheter, men antalet boende på särskilt boende ska minska. Det är meningen att bara de som verkligen behöver tas om hand ska bo på särskilt boende, påpekar Rozita Hedqvist.

Bild: ZENAIDA HADZIMAHOVIC

Rozita Hedqvist har en klar bild av hur en bra omsorg ska fungera.

Hon är medveten om att små kommuner brukar ha svårt med pengar, men då gäller det att prioritera och också att satsa på förebyggande åtgärder, menar hon.

Ensamhet är svårt

– Många sjukdomar bottnar i ensamhet och i att livet förlorat sin mening. Vi kan göra en hel del utan att det kostar extra mycket. Det är viktigt att människor lever så länge de är i livet

och inte tappar livslusten. Jag vet att många frivilliga engagerar sig inom äldreomsorgen i Boxholm. Men det är också viktigt att vi och de frivilliga samarbetar, säger Rozita Hedqvist.

Hon är ödmjuk inför det som är nytt och som hon måste lära sig, men hon har också en bestämd bild av hur en bra omsorg ska fungera. Hon tycker om människor och vill att även hennes medarbetare gör det. Arbetsmiljö och löner är omsorgens viktiga frågor, men man ska älska människor om man vill jobba inom omsorgen, är Rozitas uppfattning. Och det gör Rozita Hedqvist i högsta grad.

– Jag tycker att det är roligt att vara chef just för att jag träffar många olika människor inom mitt jobb, både de anställda och vårdtagare. Det är också roligt att jobba med något som man tror på för att kunna uppnå ett mål och få en välfungerande omsorg.

Slut med politiken

Rozita Hedqvist bor fortfarande i Eksjö och pendlar varje dag, men det ser hon inte som något problem. På morgonen läser hon på bussen och på tåget och på kvällen är det mycket som hon ska tänka genom. Ibland är det också skönt att ba-

ra koppla av. Men jobbet i Boxholm har inneburit en del mer kännbara förändringar i hennes liv.

Rozita älskar politik. Hon säger sig inte bara vilja gnälla på det som inte fungerar, utan hon vill göra något för att saker och ting ska vara bättre. Hon har varit aktiv socialdemokratisk politiker och ordförande i barn- och utbildningsnämnden i Eksjö, en borglig kommun. När hon tog jobbet i Boxholm avsåg hon sig

sina politiska uppdrag. Även om hon har kvar det politiska intresset planerar hon dock ingen politisk karriär i Boxholm.

– Man ska bo i den kommun som man är politiskt aktiv i. Och jag har mycket jobb nu i början som jag måste ägna mig åt även på min fritid. Min familj, mina vänner och resor är mina största fritidsintresse.

ZENAIDA HADZIMAHOVIC

0142-36 96 26

zenaida.hadzimahovic@corren.se

En stålman ser tillbaka Det som var omöjligt höll i 44 år

BOXHOLM

Det var egentligen omöjligt. Ändå höll det i 44 år.

Om det märkliga lilla järnbruket som tog upp konkurrensen med det stora Boxholms AB, berättar Torsten Widahl i en nytgiven skrift.

– Det var egentligen släktforskning som fick mig att börja forska om det gamla bruket i Flemminge, berättar Torsten Widahl och ser ut över Svartån nere vid kraftstationen där Flemminge Bruk en gång låg.

– Tanken var att ge mina efterlevande en uppfattning om vad deras anfäder verkat för, förklarar Torsten som lämnade Boxholm som 20-åring för drygt 60 år sedan.

Starka minnen

Torsten har gjort karriär i den mellansvenska stålindustrin och bor numera i Sandviken men starka minnen av barn- och

ungdomsåren vid Svartån lever kvar. Han återkommer till barn-domstrakterna regelbundet varje år.

Historien om Flemminge bruk som mot svåra odds överlevde i 44 år och konkurrerade med "storebror" på andra sidan ån, fascinerar en gammal branschman som Torsten.

– Här, ungefär där nuvarande reningsverket ligger, anlades 1874 Flemminge Bruk av brukspatronen Carl Pontus af Burén. Han lät dämma upp Svartån så att Flemmingedammen bildades. Den fallhöjd som då skapades skulle ge tillräcklig vattenkraft till järnbruket.

Motsättningar

På andra sidan ån fanns sedan några år Boxholms AB och konkurrensen mellan bruken ledde förstås till motsättningar.

Flemminge Bruk ombildades 1902 till aktiebolag och i huvudsak satsade man på den så kallade lancashiremetoden, där stenkol hade ersatts av träkol vilket påtagligt ökade järnets smidbarhet. Det svenska lanca-

shirejärnet nådde snart världsrhyth tack vare sina kvalitativa egenskaper.

Sonen övertog driften

Vid denna tid var Sverige jämte Ryssland ledande och svarade för en mycket stor del av smidesjärnsproduktionen i världen.

Som mest hade Flemminge Bruk enligt uppgift 11 smideshärder i drift. Man tillverkade också varmvalsade produkter i form av stång och plåt samt även spik och kätting.

Det stora problemet var att vattenkraften inte räckte till och för att täcka upp energibehovet

tillgrepp man ångkraft genererad av stenkol.

Så småningom övertog sonen Carl af Burén verksamheten men ekonomin blev allt sämre och efter 44 år var konkursen ett faktum.

GÖRAN PALMQVIST
goran.palmqvist@corren.se

Bild: GÖRAN PALMQVIST

Torsten Widahl blickar ut över Svartån. Han berättar att mandomspövet bland grabbarna på 1930-talet var att simma tvärs över Flemmingedammen till brygghuset som var beläget nedanför den plats där golfbanan ligger nuförtiden.

Juno Gyllander åker runt och pratar om MOD. MOD står för mångfald och dialog.

Föreläsning i Boxholm om mod

– Vi människor vet så väl vad som är politiskt korrekt att säga när det gäller integration av olika grupper. Tyvärr är det inte alltid det man verkligen tycker som kommer fram. Ibland kanske man inte är riktigt klar över vad man faktiskt tycker heller.

Detta säger Juno Gyllander, föreläsare inom studieförbundet Sensus. Juno åker runt och pratar om MOD. MOD står för mångfald och dialog och är ett studiematerial framtaget av Sensus. Materialet syftar till dialog och det som erbjuds är olika metoder för att arbeta med fördomar och diskriminering.

Juno Gyllander är bosatt i Norrköping och har tidigare arbetat som lärare. Nu arbetar hon med integrationsfrågor på heltid och hon brinner verkligen för det hon gör. I höstas blev hon årets Fem i tolv-pristagare i Norrköping för sitt engagemang för de mänskliga rättigheterna och mot rasism och främlingsfientlighet.

Norm för vad som är normalt

– Vi har så lätt för att dela in människor i kategorier, säger Juno. Det finns en kategori som uppfyller normen för det som vi tycker är normalt. Det är väldigt försvårt för andra människor som inte riktigt uppfyller den normen att känna tillhörighet i den kategorin. Många gånger be-

ror detta på okunskap – från både den "normala" kategorin och de kategorier som står utanför. Detta kan endast bli bättre genom utbildning och upplysning och det är vad kursmaterialet i MOD går ut på. Mångfald är när alla får plats och man får vara den man är och ändå känna tillhörighet med alla andra.

I MOD används en rad pedagogiska verktyg såsom värderingsövningar, föreläsningar, rollspel och simulationsoövningar. MOD-processen är indelad i följande fem steg: $\sqrt{n}$ ppenhet: Vem är jag? Vilka är vi? Självkänedom: Hur reagerar jag på det som är obekant för mig? Avslöja maktstrukturer: Hur är det egentligen? Modeller för framtiden: Hur vill vi ha det? Strategier: Hur går vi vidare?

De femtontalet deltagare som lyssnade på Junos föreläsning i Boxholm blev oerhört intresserade av det här materialet. Bl.a. deltog flera lärare från Stenbockskolan i Boxholm.

I vår kommer det att pågå ett projekt på skolans högsta-dium som just ska behandla de här frågorna och det här studiematerialet kan komma mycket väl till pass där, ansåg flera av lärarna. Så någon form av MOD-utbildning kommer det med all sannolikhet att bli i Boxholm inom en snar framtid.

**Text och bild:
GEN LARSSON**

Ångbåtens vänner firades med öl

BOXHOLM. En ölflaska från 1904. Den minnesgåvan överlämnades av Olle Hüge när Ångbåtens vänner hade årsmöte. Mottagare var besättningen ombord, Håkan Liif och Sven-Olof Sjöberg, och de fick gåvan som minne från sommarens hundraårsjubileum på Sommen med S/S Boxholm II.

Ångbåtens vänner är en stödförening för denna anrika farkost. På årsmötet betraktades jubileumsveckan i augusti som en succé.

Boxholmstváan gjorde under senaste säsongen cirka 170 turer.

Stödföreningen har nu 410 medlemmar, vilket är rekordstort. Styrelsen är oförändrad med Jan Thorblad, Torpa, som ordförande.

VÄND!

STRÅLSNÄS: Stökigt på skolskjutsar

Bussbolag hotar sluta köra

STRÅLSNÄS
Skolskjutsarna med
högstadiel elever från
Strålsnäs är så pass stö-
kiga att det aktuella
bussbolaget överväger
att sluta köra.

Det har varit oroligt på skolbussen mellan Strålsnäs och Stenbockskolan i Boxholm

under en längre period, enligt Alf Ek, som är skolskjutsansvarig bland skolpersonalen.

Slagsmål

Flera gånger tidigare har busschaufförerna klagat på oordning, bråk och elevernas uppkäftighet. Den senaste tiden har problemen förvärrats, med ännu mer bråk och till och med slagsmål på skolbussen. Att flertalet

av eleverna sköter sig är klen tröst.

Jalusi slogs sönder

Skadegörelse förekommer också, enligt Alf Ek. När en elev nyligen slog sönder ett jalusi på en av bussarna som ägs av Trehörnabuss, vilket kostade 4 000 kronor att reparera, fick entreprenören nog.

– Chauffören kunde inte få

fram vem som gjorde det. Och bussbolaget säger att om skolresorna ska fortsätta på det här viset blir det inga skolresor alls. Då får vi problem med att hitta någon annan, säger Alf Ek.

Brev till föräldrar

Han har förståelse för bussbolagets klagomål och varningar.

Därför har han skrivit brev till

alla föräldrar i Strålsnäs vars barn åker skolbuss till Stenbockskolan.

Han vädjar till föräldrarna att prata med sina barn.

– Det är viktigt att vi vuxna samarbetar när det gäller sådana här saker. Vi från skolan och busschaufförerna pratar med eleverna om hur det bör vara på skolbussen, men det vore bra om även föräldrarna tog itu med

det här problemet, säger Alf Ek.

ZENAIIDA HADZIMAHOVIC

0142 36 96 26

zenaida.hadzimahovic@corren.se

Konstverket gjordes till fotbolls-EM 1992

Boxholm

0142-36 96 26

ORDET FRITT

Frågetecknen är kvar

BOXHOLM sparar INTE 1,2 miljoner på att lägga ner Malexanders skola. Beslutsunderlaget har fortfarande brister och bygger till stor del på samma felaktiga uppgifter som när det presenterades för fullmäktige första gången. Vi har till kommunstyrelsen lämnat en tydlig konsekvensanalys med fem beräkningsbara punkter och fem punkter som är mycket viktiga att ta hänsyn till, men inte lika lätt låter sig beläggas i siffror. Vår kalkyl visar att kommunen har räknat fel på ungefär en miljon! Nettobesparingen blir drygt 300 000 kr. Största skillnaden ligger i skolskjutsarna. Där har vi, med lokal kännedom om var varje barn bor, vilken årskurs de kommer att gå i nästa år, vägarnas standard, vad som står i skollagen om väntetider etc. i dialog med entreprenörerna gjort en detaljerad kalkyl.

Från kommunen har vi fått en svårbegriplig kalkyl som visar att skjutskostnaderna skulle sjunka vid en nedläggning! Det förefaller inte särskilt troligt att det skulle bli billigare att skjuta 16 (eller 17 som det blir nästa år) barn en lång sträcka än att skjuta 10 barn en kort sträcka.

Problemet med kommunledningens kalkyl är att man bortsett från några viktiga poster, nämligen ökade skolskjutskostnader, mat och förbrukningsmaterial till barnen, kostnader för barn med särskilda behov (som i dag klarar sig utan assistent tack vare att de går i en liten skola) och bidrag till Föreningshuset för att täcka utebliven hyresintäkt från skolan.

Vi har erbjudit oss att bilda en ekonomisk förening som köper skolbyggnaden och driver skolan vidare, helst i fortsatt kommunal regi – men till mycket lägre kostnad för Bun – eller i sista hand som friskola. Vi vill ha väl motiverade svar på varför man från politikernas sida inte vill diskutera dessa konstruktiva förslag.

**Malexandergruppen genom
INGER CARLSTRÖM, JOHAN MALGERYD, OLA
WAHLQVIST**

ARBETE & PENGAR

Barn lurade vid kakförsäljning

Sidan A11

Labyrintspel föddes på sjukhus

BOXHOLM. Det var på ett sanatorium i Kolmården som idén om labyrintspelet föddes. Av två TBC-sjuka Boxholmspojkar.

Det berättar Sven Sjögren, 91, apropå gårdagens artikel om labyrintspelen. Brio flyttar tillverkningen av spelen till Kina och Carlssons leksakfabrik i Boxholm förlorar därmed en artikel som företaget gjort i drygt 50 år.

– Ett av namnen bakom spelet är Sven Bergling, inte Bergqvist som det felaktigt stod i fredagstidningen. Det påpekar Sven Sjögren. Sedan 60 år är han linköpingsbo men som barn växte han upp och lekte med Sven Bergling i Boxholm.

– Sven Bergling och en annan Boxholmspojke, Tage Friberg fick TBC. De låg på sanatoriet i Kolmården båda två. Det var där de fick idén om labyrintspelet. Sven Bergling tog kontakt med Allan Carlsson som började tillverka spelet, berättar Sven Sjögren. Sven Bergling flyttade till Stockholm och levde och arbetade där i många år. Som pensionär flyttade han till Tranås. Varken Sven Bergling eller Tage Friberg lever i dag.